



Indhold

Alt for meget fokus på ledelse

Ledelse er blevet overdrevent vigtigt i vores samfundsforståelse og i forståelsen af, hvordan arbejdsmiljøet forbedres.

SIDE 3

Kort NYT

- 28. april - Arbejdsmiljøets internationale dag
- 28. april i Helsingør
- Aktionsgruppens generalforsamling 2009
- Det Europæiske Arbejdsmiljø-netværk - EWHN

SIDE 4

Husk arbejdsmiljøet

Der er nedgang i byggeriet. Firmaer lukker og folk bliver afskediget. Der skal spares. Men der skal ikke spares på arbejdsmiljøet.

SIDE 5

Kortere arbejdstid på skiftehold

Udtalelse fra »Skifteholdsinitiativet«

SIDE 6

Social dumping

Dårlig løn, farligt og usundt arbejdsmiljø og stor risiko for at blive snydt, det er hverdagen for en stor gruppe udenlandske arbejdere i Danmark. Hvis det skal stoppes så må danske arbejdsgivere påtage sig ansvaret for at vilkårene hos deres underleverandører er i orden, mener Palle Bisgaard, formand for byggegruppen i Træ Industri Byg i København

Af Hans Brinkmann

1. maj forsvinder de sidste bolværker for arbejdskraft

ten fra de nye EU-lande. Overgangsordningen, den såkaldte østafstale forsvinder helt, og dermed er der helt frit slag for arbejdsgivere til at bruge østarbejdere på danske virksomheder. Østafstalen har ikke forhindret social dumping i Danmark. Siden østudvidelsen i 2004 har der været et konstant pres på de danske overenskomster fra udstationerede arbejdere, som ikke har været underlagt østafstalen.

Det skyldes EU's regler for det indre marked, som sikrer udenlandske tjenesteydere fri adgang til at leve på tværs af grænserne og

bringe deres egne folk med.

Især i byggesektoren har der været en konstant strøm af udstationerede og illegale arbejdere fra især Polen og de baltiske lande. Men det begrænser sig ikke til byggepladserne, transport- og hotelområdet har også mærket presset. Set fra byggefagene i København er situationen så alvorlig, at et krav om at hovedentreprenøren på et byggeri skal bruge underleverandører, som er overenskomstdækket, bliver et hovedkrav ved næste års overenskomster.

Fortsættes side 2 ▶



Et stykke Polen i Danmark: Tyngdeloven og arbejdsmiljøloven er sat ud af kraft på rigmandsvilla i Hellerup.

– Det er helt centralt, hvis vi skal gøre os håb om at bekæmpe den sociale dumping, som foregår nu. Mængden af udenlandsk arbejdskraft er ikke på retur trods krisen, siger Palle Bisgaard, formand for bygningsgruppen i TIB København.

Fagforeningen har siden 2004 sammen med de andre byggefagforeninger brugt mange kræfter på at tegne overenskomster – og ikke mindst få dem overholdt hos udenlandske entreprenører.

Et af fagforeningens medlemmer, som har været frikøbt til at besøge byggepladser har sammenlagt mødt 957 tømrer- og snedkersvende. De 274 var udlændinge.

– Det betyder ikke at en fjerdedel af alle er udlændinge, men det siger noget om omfanget, konstaterer han.

Udliciterer ansvaret

Intentionen med østaf-talen var at forhindre misbrug af udenlandsk arbejdskraft ved at kræve, at de kun

måtte beskæftiges i overenskomstdækkede virksomheder.

Men aftalen dækker ikke det helt afgørende område, som handler om udstationerede arbejdere.

Næppe var udvidelsen af EU på plads i 2004, før det stod klart, at udstationerede arbejdere ikke er dækket af østaf-talen. EU's regler om fri bevægelighed forhindrer, at der stilles krav til arbejdernes vilkår udover nogle mindste krav, som er listet op i direktivet om udstationering.

Og mønstret har været ret konstant de sidste fem år. Danske entreprenører har i stort stil udliciteret sig ud af overenskomstens snærende bånd.

Hovedentreprenøren er som hovedregel medlem af Dansk Byggeri og har orden i sagerne. Men de underentreprenører, han har til at udføre en stor del af arbejdet, er udenlandske virksomheder, som påberåber sig, at deres folk er udstationerede.

– Konstruktionerne kan

skifte, men mønstret er det samme. Ved at bruge udenlandske underentreprenører slipper de danske arbejdsgivere i praksis ud af de danske overenskomster. Vi er ofte ude i både tredje og fjerde led af underentrepriser, siger han.

Trusler er hverdag

Fagforeningerne forsøger at få de udenlandske firmaer til at tegne overenskomst, det er i sig selv en evig jagt. Når det lykkes, er opgaven med at forsøge at kontrollere, at den bliver overholdt, mindst lige så stor.

– Vilkårene er klare, beskeden til de udenlandske kolleger er, at de ikke må organisere sig, eller fortælle fagforeningen, hvordan det virkelig hænger sammen. Gør de det, så er det en enkeltbillet hjem, siger Palle Bisgaard.

Udover at de spises af med lønninger langt under overenskomsten, så er arbejdsvilkårene skræmmende. Selv om de fleste tal ligger i mørke, så er der ingen tvivl om at antallet af arbejdsulykker – også med dødelig udgang – er langt større blandt udenlandske arbejdere.

– Vores kontakter på skadestuerne undrer sig over, hvor mange udenlandske turister i slidt tøj, de får ind med uforklarlige skader. Og vi hører mange historier om tilskadekomne, som læsses ind i biler og køres hjem, siger han.

Historien om udvidelsen af EU er historien om et dereguleret arbejdsmarked, hvor fagforeningerne har fået hænderne fulde med at forsøge at dæmme op for organiseret social

dumping. Samtidig er myndighedernes indsats for at bekæmpe problemet stort set løbet ud i sandet. Så fagbevægelsen har været alene opgaven.

EF-domstolen spænder ben for blokade

En række opsigtsvækkende domme fra EF-domstolen har spændt yderligere ben for at dæmme op for den sociale dumping. I den såkaldte Lavalsag afgjorde domstolen, at en blokade mod et lettisk byggefirma, som nægtede at indgå overenskomst med de svenske byggeforbund var ulovlig.

Dommen slog fast, at fagbevægelsen højst kan konflikte for en mindsteløn, og at den beskyttelse som udstationeringsdirektivets regler giver er maksimum. Dommen sendte chokbølger gennem den europæiske fagbevægelse, som ser den som en »licens til social dumping«. EF-domstolen har siden i en række domme cementeret, at det indre markeds regler står over konfliktretten.

EF-domstolens fremfærd har tvunget regeringen til – i forståelse med arbejdsmarkedets parter – at forsøge at begrænse skadevirkningen. Den såkaldte lavallov forsøger at skabe rammerne for, hvordan fagbevægelsen kan konflikte for overenskomster med udstationerede virksomheder.

Et af hovedelementer er, at parterne kan indregne en række elementer, så mindstelønnen kan hæves betragteligt.

Men næppe var papiret på loven tørt før arbejdsgiverne bakkede ud. De vil

AAA Info udgives af:

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere

Klubhuset - Dortheavej 39 - 2400 København NV

Tlf. 3013 0012

Mail: aaa@aktionsgruppen.dk - www.aktionsgruppen.dk

Redaktør: Janne Hansen

Redaktionsgruppe: Medlemmer af AAA og SAA

Søsterorganisation i Århus:

SAA – Samarbejdet Arbejdere Akademikere

v. Kit Aastrup

Tlf. 8610 7232

Mail: kit.aastrup@get2net.dk

c/o 3F Transport Logistik & Byg

Sommersvej 5 - 8210 Århus V

Artikler kan mailes til AAA

Udkommer ca. 3 gange årligt. Via AAA's hjemmeside, og/eller i papirformat til medlemmer og abonnenter.

ikke medvirke til at hæve mindstelønnen for udstationerede af frygt for, at det vil smitte af på de danske overenskomster.

– Selvom arbejdsgiverne stod bag Lavalloven, så vil de ikke i praksis forholde sig til den. Det er totalt uansvarligt i forhold til, at loven er et forsøg på at redde den danske model, siger Palle Bisgaard. Derfor har byggefagene selv regnet sig frem til en mindsteløn, som de vil præsentere de udenlandske arbejdsgivere for. Det bliver så op til arbejdsretten og måske i sidste ende EF-domstolen at afgøre, om det er i overensstemmelse med EU-reglerne.

– Der er ingen tvivl om, at der vil komme en sag, hvor en udenlandsk arbejdsgiver vil stille spørgsmålstegn ved om loven er i strid med EU-reglerne, siger han.

Uro blandt små mestre

Dansk Byggeri har ikke lagt skjul på, at de har sat pris på den udenlandske arbejdskraft. Direktøren i arbejdsgiverforeningen giver bl.a. dem æren for, at lønningerne i byggeriet ikke er steget særligt meget trods mange års højkonjunktur.

– Med krisen vokser presset på de små mestre. De ryster på hovedet af deres forenings laden stå til

overfor den sociale dumping. Hele håndværkssektoren er i klemme, de bliver jo udkonkurreret af østfirmaer, og mange af dem er bekymret på fagets vegne. Hvad sker der med uddannelsen, hvad sker der med det faglige niveau, og arbejdsmiljøet. Det er en deroute for faget, som flere og flere mestre får øje for, siger Palle Bisgaard.

Farlig cocktail

Social dumping er ikke kun et nordisk problem. I takt med krisens optrapning er lønmodtagere begyndt at reagere mod udenlandsk arbejdskraft. Senest med omfattende

vilde strejker på engelske kraftværker. Man protesterede mod, at store anlægskontrakter blev gennemført udelukkende med udstationerede.

Nogen steder stikker en fremmedfjendsk holdning hovedet frem – også i Danmark. Det sker når social dumping og udstationering går hånd i hånd. Udover at det truer med at undergrave overenskomsterne, så stiller det os over for en enorm opgave: Vi skal vinde den kamp på den rigtige måde udenom Dansk Folkepartis dagsorden, siger Palle Bisgaard. ●

Udarbejdet med økonomisk bidrag fra Europarådet - Nævnet for Fremme og Debat om Oplysning om Europa.

Alt for meget fokus på ledelse!

Når ledelse bli'r problemet

Nye ledelsesformer var på tapetet ved Aktionsgruppens årsmøde i år. Klaus T. Nielsen fra RUC gav et inspirerende oplæg.

Ledelse er blevet overdrevent vigtigt i vores samfundsforståelse og i forståelsen af, hvordan arbejdsmiljøet forbedres. Vi stiller stadig større krav til ledelse, og forventer at ledere skal hjælpe os med at løse problemerne. Men måske vi tror for meget på, at ledelsen kan klare ærterne og skabe bedre arbejdsvilkår. Al denne le-

delsesfokus fjerner blikket fra arbejdsfællesskabets selvstændige aktiviteter og interesser.

Ledelsesformer i forandring

I 1960'erne blev der op-

bygget rationelle og bureaukratiske organisationer både i den private og offentlige sektor. Så kom 1968'er-kritikken af de umyndiggørende bureaukratier, som også stillede spørgsmålstegn ved selve

kapitalismens indretninger. Dette var kapitalens forvaltere dygtige til at tage på sig. Og i 1990'erne lykkedes det dem at retfærdiggøre sig ved at satse

Fortsættes på side 4 →

Klaus T. Nielsen underholder →



på de ansattes »empowerment« og selvrealisering, teams, nedbrydning af bureaukratier o.lign.

I samme periode blev produktionen omstillet fra masseproduktion til kundetilpasset små-serieproduktion. Ny-liberalisme kom på dagsorden, og prægede formerne for ledelse og organisation, også i den offentlige sektor.

Modstand mod forandring

For at gennemføre de meget store forandringer lyttede mange virksomheder til ledelsesguruer, som amerikaneren Kotter. Hans mantra er: »Skab en brændende platform«. Hermed mener han at første trin i forandringsledelse er, at sørge for at det går ad helvede til, for så i næste trin at sætte ind med forandringer. Når man skaber angst og utryghed i en organisation, kan forandringer, der

ellers ville være modstand imod, lettere gennemføres, iflg. Kotter.

Samtidig sneg et ny-liberalt sprog sig ind, selv blandt mange, der ikke var specielt grebet af troen på markedets velsignelser. F.eks. købte man måske forestillingen om at det offentlige er tungt og ineffektivt, at det private klarer opgaverne bedre og billigere.

De ting forklarer måske, hvorfor der hidtil har været begrænset modstand fra fagforeninger og arbejdspladser.

New Public Management – et spøjst kompromis

NPM flourer indenfor det offentlige, men er en modsætningsfyldt størrelse. På den ene side handler det om udlicitering, konkurrence, fritvalgsordninger, samt kontraktstyring, standardisering og kontrol med de ansatte. På

den anden side satses der på ledelse frem for regler, ansvarliggørelse, coaching, selvrealisering o.s.v. – Taget direkte fra den private sektor.

Social kapital

Indenfor arbejdsmiljøområdet er det at se de ansatte som virksomhedens sociale kapital et eksempel på den megen fokus på ledelse. Blandt flere fremfører Videnscenter for Arbejdsmiljø at det er vejen til en bedre arbejdsplads. Hvis samarbejdet i virksomheden bygger på tillid og retfærdighed har man en høj social kapital. Den slags virksomheder har ikke kun et godt arbejdsmiljø, men også en høj produktivitet og høj kvalitet, siges det.

Godt nok! Men samtidig er der stor risiko for at spotlyset på krav, kontrol og belastninger i selve arbejdet smides ud med badevandet. Og erstattes

med fokus på sociale relationer *omkring* arbejdet.

Hinsides finanskrisen

Mange har fået rokket ved troen på markedet som et ubetinget gode, og regulering som noget skidt. Og vi kan skubbe til troen på, at ledelsen kan alt. Måske vil mere kollektive løsninger pludselig se mere fornuftige ud?

Arbejderbevægelsen har ikke en samlet plan klar i forhold til den nuværende krise. Men netop NU er tiden moden til at udvikle alternativerne. Det gælder ikke kun på samfundsplanet. Finanskrisen medfører også nogle åbninger – set fra AAA's arbejdsmiljøperspektiv. Behovet for at udvikle alternative ledelses- og organisationsformer, der gavner arbejdsforhold og arbejdsmiljø, må gribes. ●

Sammendrag af Klaus' oplæg v. Anne Richter

Kort nyt

Abejdsmiljøets internationale dag – 28. april

Igen i år markerer AAA dagen, denne gang sammen med LO Storkøbenhavn. Temaet er »Nej til social dumping!« Hermed tager vi afstand fra EU's nyliberalistiske linje, som gør det let at flytte både virksomheder og arbejdere derhen, hvor arbejdsgivernes profit er størst. Vi har allerede mange eksempler på østarbejdere, der udnyttes groft til billig løn og med farligt arbejdsmiljø. Arrangementet foregår fra kl. 16-18 på Kultorvet, hvor der vil være en hapning, taler, uddeling af foldere, musik m.m.

Samme dag uddeler AAA årets smædepris til en virksomhed, der har været ansvarlig for social dumping af ansatte på grund af ringe indsats for arbejdsmiljøet. Nærmere om dette meddeles særskilt.

28. april i Helsingør

AAA's gode venner i 3F Nordøstsjælland markerer arbejdsmiljøets internationale dag med en selvstændig aktion i Helsingør. Temaet er »Globalt arbejdsmarked – Fælles ansvar«. Arrangementet starter ved statshavnen kl. 15.30. Herfra optog til Axeltorv med byorkestret. På torvet bliver der politiske og faglige taler, musik og uddeling af samme folder som i København.

Se mere om arrangementerne på www.aktionsgruppen.dk/kalender

Aktionsgruppens generalforsamling 2009

Generalforsamlingen afholdes i Klubhuset på Dortheavej 39; NV, onsdag den 27.5, kl. 18, og med mulighed for spisning fra kl. 17. Indkaldelse m.v. udsendes til medlemmerne først i maj, i henhold til vedtægterne.

EWHN – Det Europæiske Arbejdsmiljønetværk

Vi kan allerede nu løfte sløret for netværkets næste internationale arbejdsmiljø konference. Det bliver i Leeds i England, den 9. - 12.9.2010. Konferencens titel er: »Arbejdsliv udover krisen – forandringer i arbejdsformerne«. En god nyhed er, at der budgetteres med en konferencepris, som vil ligge en del lavere end Bologna konferencen.

Hul i forebyggelsen



HUSK arbejdsmiljøet



Niels Erik Danielsen,
vor mand i BamBus

Der er nedgang i byggeriet. Firmaer lukker og folk bliver afskediget. Der skal spares. Men der skal ikke spares på arbejdsmiljøet. Det kan ikke betale sig, og sporene skræmmer. BAT kartellet har opgjort det samlede dødstal for bygge- og anlægsbranchen i 2008 til 14 mennesker. 5 af de

14 døde i 2008 var udenlandske arbejdere. Det tyder på, at der er behov for mere instruktion og oplæring, også for udlændinge. Ulykkesforekomsten er generelt alt for høj i bygge- og anlægsbranchen. Incidensen (arbejdsulykker pr. 10.000 beskæftigede) for jord, beton og belægning var i 2005 på 355, mens den i samme år for samtlige brancher var på 165. Murer-, snedker- og tømrerforretninger lå på 273.

Hellere forebygge end helbrede

Der er kommet en ny bestemmelse i arbejds-

miljølovgivningen, som betyder, at bygherren nu også i projekteringsfasen skal inddrage en sikkerhedskoordinator – ikke som tidligere kun i udførelsesfasen. Det kan vi håbe forbedrer forebyggelsen. I samme omgang er bødeniveauet blevet hævet.

I nedgangstider er det særligt vigtigt at holde fokus på forebyggelsen. For så fristes både virksomheder og ansatte til at springe over, hvor gærdet er lavest. Simpelthen for at sikre sig arbejde her og nu. Men dårligt arbejdsmiljø udsætter den enkelte bygningsarbejder for stor

risiko, og det er også dyrt for samfundet. Og for virksomhederne er høj kvalitet og sund økonomi uløseligt forbundet med et godt arbejdsmiljø.

Byggeriets parter er opmærksomme på disse sammenhænge, og har derfor etableret Byggeriets Arbejdsmiljøbus, som skal hjælpe virksomhederne med at forebygge arbejdsmiljøproblemer. ●

Niels Erik Danielsen,
konsulent i Byggeriets
Arbejdsmiljøbus
www.bam-bus.dk

Kortere arbejdstid på skiftehold og ubekvemme arbejdstider

Fagforeningerne bag »Skifteholdsinitiativet« opfordrer til, at der ved de kommende overenskomster stilles krav om kortere arbejdstid for skifteholdsarbejdere og mere indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse. I en udtalelse fra 23.2.09 hedder det:

Ved sidste overenskomstforhandling i 2007, blev der ikke gennemført nogen mærkbare forbedringer for skifteholdsarbejdere. Alt, hvad der kom ud af det, var et udvalg, der skulle kigge på de tilgængelige rapporter om skifteholdsarbejdets skadelige virkninger på helbredet. Udvalget har endnu ikke barslet med sin indstilling. Vi afventer resultatet af udvalgets arbejde.

Mange medlemmer følte at nedsættelsen af udvalget var at gøre grin med dem. De behøver ikke rapporter til at fortælle, om aften- og natarbejde er skadeligt for helbred, familieliv og fritidsinteresser.

Derfor skal vore forhandlere ikke være i tvivl om, at vi denne gang skal have reelle forbedringer ved overenskomstforhandlingerne i 2010.

Men selv de dygtigste forhandlere kan ikke komme igennem med kravene, hvis der ikke er massiv opbakning fra arbejdspladserne. Det gælder ikke mindst i den nuværende situation, hvor Dansk Industri i ly af krisen og massefyringerne på mange arbejdspladser, vil presse lønnen og kræve yderligere fleksibilitet på arbejdsgiverens betingelser.

Ondt i arbejdsmiljøet?

Ny pjeces giver gode råd til, hvordan man klager til Arbejdstilsynet

Pjecen kan bestilles pr. mail, den koster 25 kr. pr. stk.

Ved køb af mellem 20 og 100 stk. er der 5 % rabat.

Ved køb af 100 eller flere er rabatten 10 %.

Kan bestilles på: mbp@tib.dk



Første skridt må derfor være, at arbejdspladser og fagforeninger ved udtagelsen af kravene til overenskomst 2010 formulerer krav, der kan sikre reelle forbedringer for skifteholdsarbejdere og folk på ubekvemme arbejdstider.

Fagforeningerne bag »Skifteholdsinitiativet« anbefaler, at det er krav, der medfører mindre skifteholdsarbejde, mindre arbejde på ubekvemme arbejdstider, kortere arbejdstid uden lønnedgang og mere indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse.

Vi opfordrer samtidig til, at man indsender de vedtagne krav og eventuelle udtalelser til:

www.skifteholdsinitiativet.dk. Hjemmesiden er også til rådighed for gensidig orientering om møder og aktiviteter.

Skifteholdsinitiativet - 23. februar 2009



Bliv medlem

Har du lyst til at blive medlem af Aktionsgruppen?



Vi arrangerer møder om aktuelle arbejdsmiljøemner, laver pjecer og hjemmeside-information, samarbejder med aktivister i andre lande m.v. Her har du mulighed for at mødes med mange forskellige arbejdsmiljøfolk.

Medlemskab koster:

Ledige, studerende, aktiverede og pensionister	100 kr.
Enkeltpersoner	275 kr.
Familier	350 kr.
Klubber under 100 medlemmer	500 kr.
Klubber over 100 medlemmer	800 kr.
Fagforeninger under 1000 medlemmer	1650 kr.
Fagforeninger 1000-3000 medlemmer	2500 kr.
Fagforeninger 3000-5000 medlemmer	3000 kr.
Fagforeninger over 5000 medlemmer	5000 kr.
Tilknyttede fagforeninger i udlandet	1500 kr.
Støttemedlemmer	500 kr.

Sådan bliver du medlem:

Direkte med Girokort: 827-6625

AAA, Dortheavej 39, 2400 København NV

Mrk. Nyt medlem. Skriv tydelig navn og adresse.

Eller skriv dit navn, adresse og evt. faglig organisation til vores aaa@aktionsgruppen.dk eller ring på tlf. 30130012.

Herefter vil du modtage diverse aktuelt AAA materiale.